

Rechtspraak

Maakt samen leven mogelijk

GRATIS
NEEM MEE

Weg met de wachttijden

VETE IN DE RECHTZAAL VAN
CAROLA ZANDBERGEN

OP HUISBEZOEK MET
WIJKRECHTER **JERZY LUITEN**

RECHTER **PIET NEIJT** KLAAR
VOOR FAILLISEMENTSGOLF

Inhoud

“Zat Puck in een te hete auto?”

> PAGINA 12

Redactioneel

Wachten – er is weinig dat zoveel ergernis oproept. Op de trein, op de dokter in het ziekenhuis en helaas ook op de rechter. Misschien zit u nu wel tandenknarsend te wachten tot uw zitting begint omdat de vorige uitloopt. Erger is nog dat mensen met een juridisch probleem soms lang moeten wachten op een uitspraak in hun zaak. Lees op pagina 7 hoe de rechtbanken dit probleem te lijf gaan en maak kennis met gepensioneerde rechters die terugkomen om te helpen.

Over wachten gesproken: waar blijft toch de golf van faillissementen die wordt verwacht als gevolg van de coronacrisis? Rechter Piet Neijt leidde vijftien collega's op om die zaken vlot af te handelen, maar het loopt nog geen storm. Hoe dat zit, legt hij uit op pagina 18.

Een familie in de Haagse Schilderswijk wachtte maar liefst twaalf jaar op gerechtigheid. Er zat geen schot in hun conflict met de woningbouwcorporatie over waterschade. Totdat hun advocaat de nieuwe wijkrechter inschakelde, die ging kijken en het probleem in een paar uur oploste. We maakten een fotoreportage.

Dat het soms snel kan gaan, blijkt ook uit het spannende verhaal van Carola Zandbergen. Zij maakte als rechter in opleiding al een zaak mee die ze nooit meer vergeet. Jongeren vochten een vete uit in de rechtszaal, waardoor zij met onder andere de verdachte de raadkamer in moest vluchten. Mis het niet!

COLOFON *Rechtspraak* nummer 3, november 2020 (achtste jaargang). *Rechtspraak* is een uitgave van de Raad voor de rechtspraak. Het magazine wordt verzonden aan relaties van de *Rechtspraak* en is gratis op te halen bij de gerechten en het Juridisch Loket. De redactie is verantwoordelijk voor de inhoud. Aan de in *Rechtspraak* vermelde informatie kunnen geen rechten worden ontleend. Artikelen geven niet per se de mening van de *Rechtspraak* weer. Overname van artikelen is met bronvermelding toegestaan. **Redactie:** Rien Aarts, Simone Alderliesten (beeldredacteur), Sander van Ansem, Patrick van der Mee, Pauline van der Mije (eindredacteur) **Aan dit nummer werkten mee:** Jos Berkx, Martijn Delaere, Jacob van Essen, Jackeliene Geeve, Aad Goudappel, Niels de Hoog, Arie Kievit, Bas Kijzers, Serge Ligtenberg, Richard Mooyman **Contact met de redactie:** redactie@rechtspraak.nl **Redactie-adres:** Kneuterdijk 1, Den Haag **Postadres:** Postbus 90613, 2509 LP Den Haag **Abonnementenadministratie:** Adreswijziging of opzegging? Stuur de adresdrager naar het retouradres en geef hierop de verandering aan. Aanmelden voor een individueel abonnement kan via abonnement@rechtspraak.nl. Gemotiveerd meer exemplaren aanvragen is ook mogelijk. **Vormconcept en realisatie:** Gloedcommunicatie, Nijmegen **Druk:** Xerox/OBT, Den Haag

5

6

23

26

28

04

NIEUWS

Kort

06

INTUSSEN OP SOCIAL MEDIA

Koekjesdief krijgt goed te eten

07

RECHTSPRAAK IN BEWEGING

Weg met de wachttijden

12

OP DE ROL

Puck heeft verlatingsangst

14

BESTE RECHTSPRAAK

Antwoord op lezersvragen

15

DIE ZAAK VERGEET IK NOOIT

Vechten in de rechtszaal

16

IN BEELD

Haal het doek maar op

18

INTERVIEW

Failliet of niet

20

SERVICE

Heeft u bescherming nodig?

21

WABLIEF?

Verjaring

22

PUZZEL

Kruiswoordpuzzel

23

DE WERKDAG VAN

Wijkrechter Jerzy Luiten

26

HOE ZIT DAT?

Mag je altijd naar de rechter?

28

BIJZONDERE RECHTER

Friese rechter
Bert Dölle

Kort

Livestreamen van rechtszaken raakt ingeburgerd

Het livestreamen van rechtszaken, waardoor mensen op hun computer of telefoon kunnen meekijken naar wat er in de rechtszaal gebeurt, raakt steeds meer ingeburgerd. Werden voorheen vooral uitspraken in spraakmakende zaken wel eens uitgezonden, tegenwoordig zijn hele zittingen live te volgen – vaak meerdere keren per week.

Door beperkte toegang tot de rechtbanken tijdens de lockdown in het voorjaar kwam de openbaarheid van de rechtspraak in het gedrang. Livestreaming werd daarom vaker ingezet en trok veel publiek. De Rechtspraak heeft besloten hiermee door te gaan. Tot 1 november waren

zo'n 30 uitspraken en zittingen live te volgen. De veroordeling van tramschutter Gökmen T. en de behandeling van de bioscoopmoordzaak in Groningen trokken veel belangstelling, net als rechtszaken over coronamaatregelen, een omstreden adoptie en een voetbalconflict met de KNVB.

Bij het streamen van strafzaken wordt rekening gehouden met de privacy van de betrokkenen. Alleen professionele procesdeelnemers komen in beeld en namen worden 'weggepiept'. De rechter kan de regels verruimen als de betrokkenen geen bezwaar hebben. Zo werd in september voor het eerst een niet-geanonimiseerde strafzitting – tegen een man die op een zeiljacht in Colombia zijn vrouw zou hebben gedood – uitgezonden.

FOTO: GIJSBERT WASSINKMAAT

Inloopkamer helpt bij het wegwerken van achterstanden

Om te helpen met het wegwerken van rechtszaken die te lang op de plank blijven liggen, gaat in januari de landelijke inloopkamer van start. Daarin zitten teams van rechters en griffiers die zaken overnemen van de gerechten, zodat daar ruimte komt om andere rechtszaken bijtijds af te doen.

Elk inloopteam beperkt zich tot een bepaald type zaken (over alimentatie, arbeidsongeschiktheid, verkeersovertredingen of civiele kanton- en handelszaken) en kan daardoor efficiënt werken. De griffiers schrijven concept-vonnissen, waardoor er minder rechters nodig zijn. 'We werven daarvoor juristen van buiten. Zij krijgen een korte, intensieve opleiding van ervaren mensen binnen de Rechtspraak', zegt directeur inloopkamer Bas de Groot.

Pagina 7: Weg met de wachttijden

Steeds minder spijbelaars voor de rechter

Rechters behandelen steeds minder leerplichtzaken. Vorig jaar kwamen ruim 2.500 spijbelaars voor de rechter, tegen bijna 3.600 in 2015. De eerste helft van dit jaar waren er maar 602 spijbelzaken, maar dat kwam door de lockdown; scholen waren dicht en veel rechtszaken gingen niet door.

Kinderen van vijf tot achttien jaar moeten verplicht naar school zolang ze geen diploma mbo-2, havo of vwo hebben gehaald. Spijbelen valt onder het strafrecht. 'Dat is alleen in Nederland zo', zegt rechter Susanne Tempel. 'Als er sprake is van recalcitrant pubergedrag of ouders die buiten de schoolvakanties een reis plannen, is het ook logisch dat dit aan de rechter wordt voorgelegd en er eventueel straf volgt. Maar toen ik die zaken zelf ging doen, merkte ik dat er vaak veel meer achter zit, wat je niet met straf oplost.'

Strafblad

Een enkele keer de gymles overslaan, dat lost de school zelf wel op. Maar als het verzuim oploopt (tot meer dan negen uur wegblijven of twaalf keer te laat komen), wordt de leerplichtambtenaar ingeschakeld. Die voert gesprekken: wat is er aan de hand, hoe gaan we dit verbeteren? Ook de kindbescherming stelt een onderzoek in. De leerplichtambtenaar kan spijbelaars naar bureau HALT of de officier van justitie sturen. Ernstige spijbelaars komen bij de kantonrechter. Dat kan leiden tot een werkstraf, en dus ook een strafblad. 'Maar het telt niet zo zwaar dat je daardoor geen politieagent meer kunt worden', zegt rechter Tempel. 'Spijbelen is een overtreding, geen misdrijf.'

Ze treft in de rechtszaal kinderen die gepest worden of die zich helemaal misplaatst voelen op een school voor speciaal onderwijs. 'Wisselen van school kan soms een oplossing zijn. Maar niet als het kind psychische

problemen heeft of de situatie thuis heel moeilijk is. Er zijn kinderen die hun ouders niet alleen durven laten. Of die structureel te laat komen omdat ze eerst voor broertjes en zusjes moeten zorgen. Armoede kan ook meespelen. Soms is er geen geld voor een fiets, buskaart of schoolspullen. Boeken zijn gratis, maar voor een kappers- of koksopleiding heb je dure spullen nodig.'

Grote mond

Ontdekken wat er aan de hand is, valt niet altijd mee. 'Tieners praten niet graag over problemen thuis. Als ze dan een grote mond opzetten, wekken ze de indruk dat ze gewoon geen zin hebben in school. Ik had laatst een meisje dat bij HALT was geweest maar haar opdracht niet had gedaan. Ze werd doorgestuurd naar de officier, maar kwam niet opdagen. Bij de rechtbank kwam ze veel te laat. Uiteindelijk bleek dat het allemaal niet lukte omdat ze voor broertjes en zusjes moest zorgen.' Als het kan schakelt de rechter hulpverlening in en legt een voorwaardelijke straf op. 'Die hoeven kinderen niet uit te voeren als ze meewerken. Want het doel is dat ze weer naar school gaan. Dat lukt gelukkig regelmatig.' Ook scholen, leerplichtambtenaren en officieren van justitie hebben aandacht voor achterliggende problemen. Daardoor komen steeds minder kinderen voor de rechter. Dit jaar helemaal, want tijdens de lockdown in het voorjaar traden leerplichtambtenaren niet handhavend op als een kind nooit inlogde.

Op de Facebookpagina van de Rechtspraak (facebook.com/Rechtspraak) vind je nieuws, achtergronden en uitleg, maar ook posts over gekke en bijzondere dingen die in de rechtbanken gebeuren. En regelmatig een blogje van een rechter, griffier of bode.

facebook.com/Rechtspraak

Stelen mag niet ... of toch soms wel? Lees wat strafrechter Frank Geisel (rechtbank Limburg) daarover blogt:

Het was een eenvoudige winkeldiefstal. Geweld of bedreiging met geweld was er niet aan te pas gekomen. De man die voor mij stond, had voor nog geen vijf euro twee rollen koekjes gestolen. Hij had al drie dagen niet gegeten en een andere manier zijn honger te stillen, had hij niet kunnen bedenken. Hij deed er ook niet heel moeilijk over toen hij door het meisje achter de kassa werd aangesproken op de koekjes onder zijn jas. Hij gaf ruiterslijk toe dat hij niet van plan was geweest daarvoor te betalen.

Normaal ben je dan snel klaar. Een verdachte die bekend en een winkelier die aangifte doet van diefstal. Sterker bewijs bestaat niet. Dat vond de advocaat ook, maar hij had toch nog een troefkaart achter de hand. Diefstal is namelijk alleen diefstal als

de wegnemingshandeling wederrechtelijk is. In een gloedvol betoog bracht de advocaat het recht om te leven in stelling. Een voor iedereen geldend hoger recht, dat de Nederlandse strafwet opzij zet. De man had honger en onder die omstandigheden is het wegnemen van koekjes niet wederrechtelijk. Vond de advocaat dus.

Het betoog haalde het in al zijn originaliteit niet. Ook een knorrende maag geeft niet het recht tot stelen. Vond ik. Dat de man in het recente verleden met een waslijst aan vergelijkbare winkeldiefstallen een twijfelachtige reputatie had opgebouwd, hielp niet echt zijn verhaal geloofwaardiger te maken. De paar dagen gevangenisstraf die volgden, boden hem wel de zekerheid van drie voedzame maaltijden per dag ...

Denk je erover om zelf ooit bij de Rechtspraak te gaan werken? Houd dan ons LinkedInaccount in de gaten (nl.linkedin.com/company/de-rechtspraak).

Ben je vooral geïnteresseerd in het laatste rechtspraaknieuws? Volg ons dan op Twitter (RechtspraakNl).

Wie liever eens in de week op de hoogte wordt gehouden, kan zich gratis abonneren op onze wekelijkse nieuwsbrief (niewsbriefrechtspraak.nl).

Houd je meer van kijken dan van lezen? Volg onze stories op Instagram (@rechtspraaknl).

Weg met de wachttijden

De Rechtspraak bindt de strijd aan met achterstanden, waardoor mensen nogal eens te lang op een uitspraak van de rechter moeten wachten. Nu corona voor nog meer vertraging heeft gezorgd, springen gepensioneerde rechters te hulp. Wie zijn zij? Wat gaan ze doen? En welke maatregelen worden er nog meer genomen?

TEKST: PAULINE VAN DER MIJ | ILLUSTRATIE: AAD GOUDAPPEL

Zo'n 6 procent van de zaken duurt te lang, stelde de Rechtspraak vorig jaar vast.

Dat lijkt misschien niet veel, maar op een totaal van 1,5 miljoen rechtszaken zijn dat al gauw 90.000 zaken per jaar. Bij al die zaken zijn mensen betrokken die een uitspraak van de rechter nodig hebben om verder te kunnen. Ze kampen bijvoorbeeld met een zakelijk conflict, hebben ruzie met de burens of in hun gezin, krijgen een belangrijke vergunning niet, worden verdacht – of zijn slachtoffer – van een misdrijf. 'Niemand gaat voor zijn lol naar de rechter', zegt Julia Mendlik (rechtbankpresident in

Midden-Nederland) die sinds vorig jaar leiding geeft aan verbetering van de zogeheten doorlooptijden. 'Wij hebben een goede reputatie

als het gaat om de kwaliteit van de rechtspraak', zegt ze. 'Maar als mensen niet weten wanneer ze nou eens een rechter zien en duidelijk wordt hoe ze verder moeten, tast dat onze legitimiteit aan. Als je niet uitkijkt gaan mensen andere wegen zoeken om hun recht te

STRAFRECHTER BEN IDES PEETERS: 'MEGAZAKEN MET KASTEN VOL DOSSIERS DOE IK NIET MEER'

Rechters moeten met pensioen als ze 70 worden, dat staat in de wet. Maar nu corona de rechtspraak extra op achterstand heeft gezet, is daar een uitzondering op gemaakt. Wie er nog niet lang uit is kan weer aan het werk, tot zijn 73ste. Veel oud-rechters kunnen nauwelijks wachten om zich weer in een toga te hijsen. Ze willen helpen, voelen zich nog fit en capabel en vinden hun werk ontzettend leuk. Ben Ides Peeters (71) bijvoorbeeld, die vorig jaar met pensioen moest. 'Daar was ik helemaal niet blij mee.'

Misschien komt het doordat hij pas halverwege zijn loopbaan rechter werd. 'Ik ben 19 jaar advocaat geweest. Op een dag stond ik te pleiten in een arbeidszaak, ik hoorde mezelf praten en dacht: wat zegt die man toch allemaal? Je neemt als advocaat een heel eenzijdig standpunt in, dat past helemaal niet bij mij. Ik ben veel meer van het midden. Alles afwegen en dan de knoop doorhakken vond ik meteen héérlijk en dat is zo gebeven.'

Psychologie

Hij is van huis uit civiele rechter, maar deed de laatste jaren vooral politie-rechterzaken en heeft dat in oktober weer opgepakt. 'Daar zit veel variatie in. Snel inlezen, de zaak behandelen

en door naar de volgende, daar houd ik van. Aan megazaken met kasten vol dikke dossiers die je allemaal in je hoofd moet zien te krijgen, begin ik niet meer.'

Ides Peeters keert na anderhalf jaar afwezigheid bijgespijkerd terug. Hij heeft niet alleen recente rechtspraak bestudeerd, maar ook de psychologie in de rechtszaal. 'Ik ben een dikke pil aan het lezen, *Reizen met mijn rechter*, over de rol van psychologische mechanismen in rechtszaken. Hoe rechters omgaan met bewijs bijvoorbeeld, en waar ze de verkeerde wissel kunnen nemen. Razend interessant. Daar had ik na mijn pensioen eindelijk tijd voor.'

VORIG JAAR DUURDE 6 PROCENT VAN DE ZAKEN TE LANG

halen. Via privépartijen die zich online aanbieden bijvoorbeeld. Of op straat, door zelf in actie te komen. Dat willen we voorkomen. Daarom hebben we vorig jaar vastgesteld hoe lang procedures mogen duren. Over drie jaar willen we in de pas lopen. Je kunt vertraging in rechtszaken nooit helemaal voorkomen, maar terug van 6 naar 1 procent moet kunnen.'

Lucht

Er zijn minder rechters dan vroeger, terwijl de zaken zwaarder worden en dus meer tijd kosten. 'We leiden extra rechters op, maar dat duurt wel even. Daarom gaan we vanaf januari met inloopteams werken (zie pagina 4, red.). Daarin zitten ervaren rechters, die samen met een groot aantal griffiers zaken afhandelen voor rechtbanken en gerechtshoven. Dat geeft wat lucht.' Bij de gerechten wordt ook een andere versneller ingezet: mondeling vonnis wijzen waar dat mogelijk is. 'Je kijkt de partijen aan, zegt waar het op staat, dat wordt opgenomen in het proces-verbaal van de zitting. Klaar. Zo komt de uitspraak beter aan bij mensen en het scheelt weken per proces.'

Niet weten waar je aan toe bent vinden mensen nog erger dan lang op een uitspraak wachten, blijkt uit onderzoek. 'Als je na zes weken de uitspraak verwacht, kan je zomaar te horen krijgen dat het nog zes weken duurt. Daar is >

FAMILIE- EN JEUGDRECHTER BETTEKE BOOGAARD: 'LANGE WACHTTIJDEN ZIJN EEN GEVAAR VOOR DE RECHTSSTAAT'

Betteke Boogaard (70) begon haar loopbaan met sociaal werk in een huis van bewaring en een woonwagenkamp. Het kwam niet in haar op om rechter te worden, laat staan president van een rechtbank en een gerechtshof. 'Mijn studie criminologie aan de VU in de jaren 70 gaf me een heel kritische visie op ons rechtssysteem. Hoogleraar Bianchi wilde het strafrecht afschaffen. Misdadigers opsluiten en buiten de samenleving plaatsen was in zijn ogen kwaad met kwaad vergelden. Hij pleitte voor herstelrecht: een oplossing zoeken waarmee dader en slachtoffer allebei verder kunnen.'

Proberen

Vanwege beperkte carrièremogelijkheden deed ze later een aanvullende studie Nederlands recht en zocht parttime werk, want ze had inmiddels een tweeling gekregen. 'Mijn hoogleraar strafrecht zei: waarom ga je niet bij de rechtbank werken?' Boogaard besloot het ondanks haar kritiek te proberen, werd waarnemend griffier en uiteindelijk rechter. 'Eigenlijk was heel snel duidelijk dat dit hét vak voor mij was. Goed luisteren, zorgen dat iedereen zich gehoord voelt, zaken helder maken en met je beslissing helpen te voorkomen dat het opnieuw misgaat.' Ze werkte in alle rechtsgebieden en ging daarmee door toen ze president van de rechtbank in Roermond werd, om feeling te houden met de praktijk. Na een tijdje president van het hof in

FOTO: JOS BERKX

Den Bosch te zijn geweest, keerde Boogaard als rechter terug naar Roermond. Op haar 65ste ging ze met pensioen om tijd te maken voor de kleinkinderen, vrijwilligerswerk en wandelen met de hond; ze had speciaal tot haar pensioen gewacht om er een in huis te halen. 'Ik was nog drie dagen per week druk als plaatsvervangend rechter, tot januari. Ik werd 70 en dacht: dit was het en nu ga ik andere dingen doen.' Een paar maanden later kwam het verzoek om terug te komen.

Aanslag

'Ik voel me net de Heintje Davids van Roermond', grapt ze over haar tweede terugkeer naar de rechtbank. Maar over de reden van deze nieuwe start is ze bloedserieus. 'Lange wachttijden tasten het vertrouwen in de rechtspraak aan, dat is een groot probleem. Als ik een monteur bel om mijn wasmachine te repareren en hij levert niet wat hij heeft toegezegd, dan zoek ik een ander. Bij de Rechtspraak kan dat niet, daar valt niets te kiezen. Als wij het draagvlak in de samenleving verliezen, is dat een aanslag op de rechtsstaat. Dat klinkt zwaar, maar het is waar. Ik wil graag helpen om daar wat aan te doen.' Jeugdstrafrecht en familiezaken gaat ze doen. 'Ik verheug me erop, maar druk mijn collega's wel op het hart om te waarschuwen als het toch niet meer zo goed gaat. De ontslagleeftijd voor rechters is niet voor niets op 70 gesteld.'

misschien een goede reden voor, bijvoorbeeld dat nog een deskundige gehoord moet worden. Maar dat moeten we dan wel duidelijk en zo snel mogelijk vertellen. Reële verwachtingen scheppen en vervolgens doen wat we hebben beloofd, is enorm belangrijk.'

Om de voorspelbaarheid te vergroten, wordt vanaf januari de informatie op rechtspraak.nl door de molen gehaald. Nu is moeilijk te overzien wat je te wachten staat als je een rechtszaak start. Waar moet je beginnen, waar let de rechter op, hoe lang duurt het voordat je een uitspraak hebt? 'Het helpt als mensen dat weten.'

Track & trace

Technische hulpmiddelen zijn er genoeg: een track & trace-systeem om te zien in welk stadium jouw proces zich bevindt, bijvoorbeeld. Of een datumprikker om te melden wanneer je naar de rechtbank kunt komen. Want nu hebben de gerechten hun handen vol aan het plannen en inroosteren van zaken, vertelt Mendlik. 'Dat is ingewikkeld en tijdrovend omdat we met allerlei soorten rechtszaken te maken hebben, eerst moeten nagaan of rechters, griffiers, bodes en zalen beschikbaar zijn en vervolgens of de partijen wel kunnen. Is een van hen

FAMILIERECHTER ARNOLDA BROEK-DE STIGTER: 'STEEDS MEER MENSEN RAKEN DE WEG KWIJT'

Arnolda Broek-de Stigter (67) moest wel even goed nadenken toen de Gelderse rechtbankpresident deze zomer een beroep op haar deed om terug te komen. Ze was in april gestopt met werken. Na 42 jaar vond ze het wel mooi geweest, vooral omdat de laatste jaren behoorlijk zwaar waren. 'Het beviel me prima om gepensioneerd te zijn.' Ze had zich net tevreden met een boek in haar prachtige tuin genesteld toen de telefoon ging.

Broek is strafrechter geweest, ze zat in de militaire kamer, deed jeugdstrafrecht en de laatste jaren veel GGZ-zaken, waarbij ze onder meer oordeelde over gedwongen opname van verwarde mensen. 'Die zaken zijn bij onze rechtbank ondergebracht bij familierecht en leggen een enorm beslag op de rechters. En dan heb je ook nog de pikettelefoon; ik had bij tijden geen privéleven meer.'

De nieuwe GGZ-wetgeving is heel lastig, legt ze uit. 'In het begin is dat echt roeien met de riemen die je hebt. Ik zat daar net goed in. Bovendien is het nu extra druk omdat veel mensen de weg kwijtraken door corona. Als je angstig bent aangelegd, is zo'n pandemie niet bevorderlijk voor je mentale gezondheid. Sommige mensen raken familieleden kwijt, zien hun huwelijk stranden of hebben financiële problemen. Er zijn veel zorgen over de toekomst. Dat zorgt voor meer angststoornissen, depressies en psychoses.'

Oogcontact

De afgelopen maanden moesten de rechters met patiënten skypen om te beoordelen of een dwangopname terecht was. 'Dat is heel lastig. Oogcontact maken is moeilijk, je mist de lichaamstaal, patiënten begrijpen de situatie niet. Je moet enorm geconcentreerd werken, dat houdt je geen hele dag vol. Daarom verdelen we zo'n skypedag tussen twee rechters. Terwijl zaken over omgang, gezag en onder-toezichtstelling ook gewoon doorgaan. Het is gewoon heel druk. Als je daaraan denkt, zit je niet lekker meer in de tuin.' Rechter Broek doet nu weer een dag per week GGZ-zittingen. 'Zo kan ik mijn steentje bijdragen, maar houd ik genoeg tijd over voor andere dingen. Als instellingen een aparte ruimte hebben waar we corona-proof kunnen zitten, ga ik er weer heen met mijn griffier. Want als je tegenover iemand zit, kun je veel beter uitleggen wat je komt doen en merk je meteen of er toch nog iets onduidelijk is.'

ONZEKER WACHTEN TAST HET
VERTROUWEN VAN MENSEN AAN

verhinderd, dan begint het hele circus opnieuw. Dat moet makkelijker kunnen. Externe deskundigen helpen ons daarbij. Het zou al flink schelen als partijen zelf aangeven wanneer ze kunnen en we denken ook aan een keuzemogelijkheid: wilt u een snelle, eenvoudige procedure of moet uw zaak uitgebreid behandeld worden? Dan duurt het wat langer.'

Corona

Corona deed dit jaar een schepje bovenop de al bestaande achterstanden, maar het virus zorgde ook voor doorbraken. Rechtszaken konden ineens via Skype of telefonisch worden afgehandeld, rechters moesten improviseren en werden vaak servicegericht. Bijvoorbeeld door meteen na de zitting te zeggen hoe de uitspraak in grote lijnen zou luiden, ook al moest het vonnis nog geschreven worden. Ook de wetgeving werd aangepast. Rechters hoeven niet meer allemaal op hun 70ste met pensioen, maar mogen tijdelijk tot hun 73ste doorwerken. Zo'n 60 gepensioneerd rechters en raadsheren keren een dezer dagen terug naar hun vroegere werkplek om te helpen bij het wegwerken van de achterstanden. De verwachting is dat meer rechters de komende tijd zullen besluiten hun pensioen een paar jaar uit te stellen. •

KANTONRECHTER HARRY STAAL: **OPKOMEN VOOR MENSEN MET SCHULDEN**

Harry Staal (71) werkte bijna 25 jaar bij de vakbond voordat hij rechter werd. 'Ik was betrokken bij cao-onderhandelingen en stakingen, maar ben vooral lang rechtshulpverlener geweest. Een soort vakbondsadvocaat. Ik deed alles wat in het belang van werknemers was: arbeidszaken, maar ook huur- en consumentenzaken.' Op aanraden van de toenmalig rechtbankpresident in Amsterdam stapte hij over naar de rechterlijke macht. Staal werd kantonrechter en heeft daar geen tweede spijt van gehad. 'Vooral vanwege de sociale kant. In dit werk heb je te maken met een permanente spanning tussen wie invloed heeft en wie niet. Daar kun je in concrete zaken sturing aan geven.'

Stevige reputatie

Die insteek bezorgde de Limburgse rechter een stevige reputatie. Zijn onomwonden aanpak van incassobureaus die al te makkelijk naar de rechter stappen, trok de aandacht van de media. Hij liet schuldeisers niet wegkomen met een slordig samengesteld dossier maar verdiepte zich in elke zaak, hoe klein ook. Is de eis degelijk onderbouwd? Heeft de eiser de gedaagde wel goed voorgelicht en moeite gedaan om tot een regeling te komen? Vaak stuitte hij naar eigen zeggen op broddelwerk, pertinente onwaarheden en ontbrekende stukken. 'Mensen met schulden leveren nauwelijks verweer omdat ze niet begrijpen wat ze moeten

doen, of denken dat ze toch geen kans maken tegen zo'n groot bedrijf. Dan moet je zelf maar in het dossier duiken. Gelukkig doen steeds meer rechters dat.'

Tegen zijn zin

Begin vorig jaar moest hij stoppen, een beetje tegen zijn zin. 'Nu doet zich de mogelijkheid voor om een dik jaar door te gaan. Ik ben straks weer twee dagen per week kantonrechter en houd me dan vooral bezig met mijn specialisme, arbeidsrecht. Daar valt heel veel onder: conflicten over ontslag, vakantierechten en arbeidsvoorwaarden natuurlijk, maar ook seksuele intimidatie. Integriteitskwesaties zijn een toenemend probleem, zowel bij werkgevers als werknemers. Alles wat in de maatschappij langskomt, zie je terug in dit rechtsgebied. Ik heb zaken over klokkenluiders gedaan, over concurrentiebedingen en vermenging van werk en privé, wat nu zo actueel is. In arbeidszaken voeren mensen wél verweer en er treden vaak goeie advocaten in op. Het zijn spannende zittingen. Ik heb er zin in!'

GERECHTEN GAAN DIT
PROBLEEM **SAMEN TE LIJF**

ZO'N 60 OUD-RECHTERS ZIJN
TERUGGEKEERD OM TE HELPEN

'Mijn hond is mijn kind!'

Martijn Delaere reist het land door om verslag te doen van alledaagse rechtszaken. Bij de politierechter in Almere staat Henriëtte terecht, die haar labradoodle Puck op een zomerdag in de auto achterliet.

TEKST: MARTIJN DELAERE | ILLUSTRATIE: NIELS DE HOOG

Puck (8) heeft verlatingsangst, en dat weet Henriëtte* al te goed.

'Waar ik ga, gaat de hond ook, want anders gilt-ie de wereld bij elkaar', zegt ze tegen politierechter Heleen den Haan in de rechtszaal in Almere. De labradoodle gaat daarom mee als haar zoon bij de notaris de sleutel van zijn nieuwe huis krijgt. Maar mag Puck mee naar binnen? Henriëtte (75) denkt van niet. Ze laat de hond in de auto voor de woning van haar zoon en samen rijden ze naar de notaris. Dat is beter dan in een vreemd huis, en ze zijn toch maar een uurtje weg.

Bezwijken

Moeder en zoon zijn nog geen uur bij de notaris als de telefoon gaat. Paniek bij de auto; Puck is op sterven na dood. Hij dreigt te bezwijken onder de hitte op

deze julidag in 2019. Moeder en zoon scheuren naar Puck. 'Wat hebben ze met mijn hond gedaan, hoe durven ze!', gilt Henriëtte als ze buurtbewoners en een politieagente bij de auto ziet staan. Ze heeft er tot de dag van vandaag nachtmerries van. Ze mag Puck niet zelf uit de auto halen. Hij 'hijgt, is sloom en voelt warm aan', rapporteert de agente die zich over Puck heeft ontfermd. Henriëtte krijgt Puck wel terug én ze krijgt een strafbeschikking van 500 euro, die ze weigert te betalen. Het Openbaar Ministerie legt de zaak nu voor aan de rechter.

Schaduw

Henriëtte heeft haar labradoodle mishandeld door hem zonder water achter te laten in een snikhete auto, vindt de officier van justitie. Henriëttes humeur was al niet zo best na een uur wachten op het begin van de zitting, maar nu ontploft ze. 'Mijn hond is mijn kind; ik zorg voor hem zoals ik voor mijn kind zou zorgen', zegt ze. 'Ik heb eerst een wandeling met hem gemaakt. Ik heb de auto in de schaduw gezet en er was nog

steeds schaduw toen we terugkwamen. De ramen waren open. Hij kon vanaf de achterbank naar voren springen om water te drinken. Dat doet-ie altijd. "Het vrouwtje gaat even een boodschap doen en is zo terug", heb ik tegen hem gezegd. Ik ging met een gerust gevoel weg; alles was goed.'

Hijgen

Alles was helemaal niet goed, vindt officier van justitie Rolf Limburg. 'U wilde het beste voor uw hond, maar uw keuze om hem alleen in de auto te laten, was wel een verkeerde. Je mag een hond niet zo achterlaten en ik hoop dat mevrouw dat ook niet meer doet.' Hij vertelt waarom een hond snel buiten bewustzijn raakt in een opwarmende auto. 'Als het buiten 24 graden is, dan is het na 10 minuten 34 graden in de auto. Na een half uur is het 43 graden en het blijft maar heter worden. Zon of schaduw, voor de stijging van de temperatuur maakt dat niet gigantisch uit. Een hond koelt alleen af door te hijgen en via zijn voeten. Uit het proces-verbaal blijkt dat de hond sloom was, warm aanvoelde en hijgend uit de auto kwam.'

Thermometer

Henriëtte heeft Puck de noodzakelijke verzorging onthouden, maar omdat ze geen kwade bedoeling had, vindt officier Limburg dat de helft van de boete voorwaardelijk moet zijn. Henriëtte verdient

'Waar ik ga, gaat de hond ook'

helemaal geen straf, vindt haar raadsvrouw Francis Lischer. Zo heet was het helemaal niet. Ze loopt naar voren en geeft de rechter, griffier en officier een A4'tje van het weer op 2 juli 2019. 'In de Flevopolder is het volgens RTL Weer niet warmer geweest dan 20 graden. Het was de hele dag bewolkt en winderig. De agente schrijft dat het 23,5 graden was. Waar haalt zij dat vandaan? Had ze een geijkte thermometer in de politieauto?'

Emotioneel

Puck kon ook drinken in de auto, houdt advocaat Lischer de politierechter voor. 'De agente schatte in dat de hond niet naar voren kon, maar heeft dat niet

getest. Mevrouw werd emotioneel toen ze door de agente werd aangesproken. Zij heeft een uitgesproken mening, dat heeft haar al eens in aanvaring gebracht met een boa. In die toestand heeft de agente mijn cliënte ook verhoord. De chemie werkte niet. Het proces-verbaal geeft een vertekend beeld van de toestand in en om de auto op die middag.'

Warm

De temperatuur in de auto is niet gemeten, de ramen waren open, de auto stond in de schaduw en op een filmpje van dat moment staat Puck niet te hijgen. Vrijspraak dus, vindt advocaat Lischer. Dat vindt politierechter Den

Haan ook. 'Dank u wel', antwoordt Henriëtte. De rechter: 'Ik heb daar niet eens het hele verhaal voor nodig. Ik ga er vanuit dat de agente naar eer en geweten heeft gehandeld, maar waar het voor mij ophoudt is dat ik niet kan vaststellen dat u de hond onvoldoende zorg hebt gegeven. Ik kan vaststellen dat de hond ongeveer een uur in de auto zat en dat de zon deels op de auto scheen, maar ik kan niet vaststellen hoe warm het was en ook niet dat de hond niet bij het water kon komen. En dus spreek ik u vrij.' 'Mag ik even bijkomen?', reageert Henriëtte. •

** Dit is niet haar echte naam.*

Beste rechtspraak,

Ik moet naar de rechtbank vanwege een geschil met mijn buurman. Maar nu zie ik dat de rechter en mijn buurman Facebookvrienden zijn. Ik geloof nooit dat deze man objectief kan oordelen over ons conflict. Kan hij worden vervangen?

Als je een goede reden hebt om te denken dat de rechter jouw zaak niet onpartijdig kan beoordelen, kan je – eventueel met hulp van je advocaat – een verzoek indienen om hem te laten vervangen. Dat heet een wrakingsverzoek. Stuur (het liefst ruim voor de zitting) een brief aan de rechter waarin staat dat je hem wraakt en leg uit waarom je twijfelt aan zijn onpartijdigheid. Kan de rechter zich daarin vinden, dan trekt hij zich terug uit de rechtszaak. Zo niet, dan wordt de wrakingskamer opgeroepen. Drie ervaren rechters behandelen jouw verzoek, meestal in een openbare zitting. Jij vertelt waarom je de rechter partijdig vindt en de rechter belicht zijn kant van het verhaal. De wrakingskamer beslist binnen twee weken of je verzoek terecht is en een andere rechter jouw zaak overneemt.

Ik keek laatst naar een Zweedse misdaadserie waarin de hoofdpersoon voor de rechter moest verschijnen. Wat me opviel was dat de rechter geen toga droeg. Waarom dragen Nederlandse rechters eigenlijk een toga?

Nederlandse rechters, maar ook officieren van justitie en advocaten, dragen tijdens de rechtszitting een zwarte toga en een witte bef. De toga heeft een symbolische betekenis: de professionele procesdeelnemers worden er als het ware minder persoonlijk door. De nadruk komt te liggen op hun ambt van officier, rechter of advocaat. Zij zitten daar namelijk niet als privépersonen met hun eigen voorkeuren, maar vervullen hun professionele rol. Zo is een advocaat niet in de rechtszaal om zijn eigen mening te verkondigen, maar om de belangen van zijn cliënt zo goed mogelijk te dienen. Een rechter is juist op niemands hand en vormt een onafhankelijk, onpartijdig oordeel.

Bij De Rijdende Rechter hoorde ik de term 'kantonrechter' vallen. Is die werkzaam in een bepaald rechtsgebied?

De rechtspraak is opgedeeld in drie rechtsgebieden: civiel recht, strafrecht en bestuursrecht. De kantonrechter neemt een bijzondere plek in binnen ons rechtssysteem. Het is een ervaren rechter die in zijn eentje zowel civiele zaken als strafzaken behandelt, maar niet de zwaarste. Civiele kantonzaken gaan over bedragen tot 25.000 euro en in het strafrecht beoordeelt de kantonrechter overtredingen. Je mag bij hem zelf het woord voeren, een advocaat is niet nodig. Vroeger waren er aparte kantongerechten, vaak middenin een woonwijk. Die zijn in 2002 opgegaan in de rechtbanken.

VRAGEN? HET RSC WEET RAAD

Heb je algemene vragen over rechtspraak? Neem dan contact op met het Rechtspraak Servicecentrum. Webcare medewerkers en telefonisten zitten vanaf 8 uur 's ochtends klaar om al jouw vragen te beantwoorden, maandag tot en met donderdag tot 8 uur 's avonds en vrijdag tot half 6. Je kunt je vragen stellen op Facebook (facebook.com/rechtspraak) of Twitter (@RechtspraakNL). Bellen kan ook: 088-361 61 61.

Carola Zandbergen belandde in massale vechtpartij

'Jongeren vochten vete uit in rechtszaal'

'Als rechter in opleiding maakte ik een zitting mee die totaal uit de hand liep. Er stond een man terecht die tijdens het uitgaan een jongen zou hebben doodgeschoten. Dat er sprake was van een vete tussen twee groepen, was bekend. Maar we hadden niet verwacht dat ze die kwamen uitvechten in de rechtbank.

Het zou een korte zitting worden, we moesten alleen beslissen over verlenging van het voorarrest. Daar komt meestal geen publiek op af. Deze keer wel. De zaal zat vol vrienden en nabestaanden van het slachtoffer en boven, achter glas, was ruimte gereserveerd voor aanhang van de verdachte. Er was uit voorzorg een scheiding aangebracht. Niet voor niets, want zodra de voorzitter van de rechtbank iedereen welkom had geheten, escaleerde het. Een broer van het slachtoffer sprong naar voren en viel de verdachte aan. Anderen volgden hem en stormden op de rechterstafel af. Binnen no time ontstond een massale vechtpartij, de parketpolitie moest het opnemen tegen zeker vijftien man. Een zware houten tafel werd kapot geslagen, dossiers lagen verspreid over de vloer. Het was een chaos.

Ik dacht direct: we moeten weg. Maar dat was niet zo makkelijk. De deur van de raadkamer achter ons – het kamertje voor rechtersover-

leg en een toevluchtsoord bij calamiteiten – werd versperd door de belaagde verdachte en zijn advocaat, die beschermend voor hem stond. Uiteindelijk wist de parketpolitie een van mijn collega's, de advocaat, de verdachte en mij de raadkamer in te duwen. De derde rechter, de griffier en officier van justitie zaten vast in de rechtszaal. Zij probeerden via een andere ingang de raadkamer in te komen, maar die was uit voorzorg op slot gedraaid. Later kon de bode de deur openen en ook hen in veiligheid brengen.

Het was heel indrukwekkend om de parketpolitie zo in actie te zien. Ze moesten hard optreden, met hun wapenstok, om zichzelf te verdedigen. Met hulp van opgeroepen collega's hebben ze de zittingszaal, de hal en tenslotte de buurt schoongeveegd, want het bleef onrustig en de jongeren gingen niet weg. Wij hebben zeker een uur in de raadkamer gezeten voordat we werden bevrijd en verder konden met de zaak.

De dag na de zitting kwam de recherche langs en werd ik als getuige gehoord. Ik had alles zien gebeuren, zag de aanvallers op ons afkomen, maar ik heb niemand op de foto's herkend. Ik wist niets meer. Dat komt waarschijnlijk door de shock. Nu begrijp ik waarom getuigen vaak niet goed kunnen vertellen wat er is gebeurd – heel leerzaam.'

'Hij sprong naar voren en viel de verdachte aan'

Haal het doek maar op

Door de lockdown in het voorjaar zijn veel rechtszaken blijven liggen, die nu alsnog behandeld moeten worden. Dus beginnen rechters 's ochtends extra vroeg, ze werken door tot in de avond en krijgen hulp van gepensioneerde collega's (zie pagina 8). Maar er zijn ook zalen nodig voor al die zittingen en die zijn er niet genoeg in de corona-proof gemaakte gerechtsgebouwen. Daarom wordt elders ruimte gehuurd. Voor de rechtbank Gelderland bleek het vlakbij gelegen Arnhemse Stadstheater een ideale locatie.

Laatst hadden kantonrechter Sarah Sijsma en griffier Annemiek Wolsink een civiele zitting boven, in de tot rechtszaal

omgebouwde foyer. Toen de strijdende partijen een mogelijkheid zagen om de zaak te schikken, wilde de rechter hen net als in de rechtbank naar de gang sturen voor overleg. Maar dat kon hier niet. Daarom trokken de rechter en de griffier zich zelf maar terug.

Ze zaten te wachten op het balkon van de fraaie theaterzaal toen het ineens stikdonker werd. Langzaam ging het doek op. Op het podium zagen ze een man en een vrouw een moeilijk gesprek voeren. Ze waren in de repetitie van een relatiedrama beland. Hoe dat afliep weten ze niet, want na een tijdje klopten de partijen op de deur: zij waren klaar.

Er komt een golf van faillissementen aan door de coronacrisis, horen we al maanden. Insolventierechter Piet Neijt leidde vijftien rechters op om die zaken op te vangen. Maar wanneer het losbarst, weet niemand.

TEKST: PAULINE VAN DER MIJE | FOTO'S: BAS KIJZERS

Failliet of niet

Het is nu eind oktober, hebben jullie het druk?

'Niet bijzonder', zegt Neijt. 'We krijgen nu wel meer aanvragen voor faillissementen dan in de afgelopen maanden, maar dat is altijd zo in het najaar. Ik zie nog geen toename ten opzichte van vorig jaar. Toen werd al voorspeld dat 2020 extra druk zou worden. Deskundigen dachten dat veel bedrijven het moeilijk zouden krijgen, onder meer door de Brexit en een verwachte stijging van de rente; die kan niet eeuwig zo laag blijven. Wij zetten ons dus schrap, maar de voorspelling kwam niet uit. Er kwam wel een grote crisis waar niemand op had gerekend.'

Een crisis betekent toch: meer faillissementen?

'In de regel wel, maar dit is een heel bijzondere crisis. Meestal gebeurt er iets op de markt waardoor het economisch slecht gaat. De internetbubbel die rond de eeuwwisseling uit elkaar spatte bijvoorbeeld. Of de financiële crisis, met een instortende huizenmarkt en stijgende rente. Marktomstandigheden zorgen er dan voor dat ondernemers het hoofd niet boven water houden. Nu gaat het goed met de economie. We hebben te maken met gezonde bedrijven, die door de omstandigheden opeens stilstaan en daardoor in moeilijkheden komen. Dat is iets nieuws.'

Toch horen we horecabazen steeds zeggen: ik red het niet meer.

'Klopt, de horeca- en evenementenbranche wordt hard getroffen, daar zien we ook wel wat meer faillissementen. Maar het is een gekke tijd; iedereen zit te wachten. Ondernemers vragen zich af: hoe lang duurt dit, hoe ziet de nieuwe situatie eruit, kan ik mijn bedrijf aanpassen? Wanneer gooi je de handdoek in de ring? En wanneer besluit je als schuldeiser dat het genoeg is geweest?

Stel: je verhuurt een pand aan een winkelier die altijd netjes heeft betaald. Nu krijg je geen huur. Maar als je de rechtbank vraagt de winkel failliet te verklaren, staat je pand leeg en ben je een goede huurder kwijt. Je vindt echt niet zo gauw een ander in deze tijd. Dus zit je het voorlopig uit en hoop je dat het snel beter gaat.'

Misschien komt die golf helemaal niet.

'Het is moeilijk te voorspellen, maar ik denk dat dit stilte voor de storm is. We horen al van gemeentes dat daar veel zzp'ers aankloppen voor schuldsanering. Het duurt maanden voordat zij bij de rechtbank uitkomen. Wij zijn de laatste plek waar men terecht kan. De maatschappij is nog hard bezig om bedrijven overeind te houden, gelukkig maar. Er is veel steun van de overheid, banken en kredietverzekeraars. De belangrijkste trigger voor de golf wordt denk ik als die steun minder wordt en ondernemers er zelf geen vertrouwen meer in hebben dat ze het redden.'

Wat is dan je rol als rechter?

'Wij kijken of een faillissement echt nodig is, met als uitgangspunt: bij twijfel niet inhalen. Want als je failliet gaat, valt het doek. Dat is onomkeerbaar en heel ingrijpend. De curator komt, die verkoopt alles wat waarde heeft en daarna blijf je vrijwel altijd met restschulden zitten. Van de schuldeisers krijgt 80 procent zijn geld niet terug. Het is onze rol om bedrijven op te ruimen die geen functie meer hebben, onderdelen te redden die wel levensvatbaar zijn en de opbrengst van de verkoop eerlijk te verdelen. De rechter-commissaris houdt daar toezicht op. Verder sporen wij fraude op. Laatst merkten we dat een ondernemer misbruik maakte van overheidssteun door personeel op te voeren dat hij

niet had. Daar gaat de curator achteraan. Schulden alleen zijn niet voldoende om iemand failliet te verklaren, je moet ook blijvend gestopt zijn met betalen. Wij onderzoeken of dat zo is en welke omstandigheden een rol spelen. Corona hoort daar tegenwoordig bij. Maanden geleden hebben we een pannenkoekenboot failliet verklaard omdat anderhalve meter afstand houden daar onmogelijk was. Een andere horeca-exploitant was flink in de problemen geraakt, maar had een nieuwe formule bedacht en ging weer de goede kant op. Dan wijzen we het faillissement af.'

Heeft u tips voor ondernemers in moeilijkheden?

'Als je ziet dat de schulden alsmaar oplopen en je komt er niet meer uit, vraag dan bijtijds een faillissement aan. Dat is niets om je voor te schamen, al denken veel mensen van wel. Daarom wachten ze vaak te lang. Ik vind het juist een teken van verantwoord ondernemerschap dat je aan de belangen van de schuldeisers denkt en de schade zoveel mogelijk beperkt.'

'Failliet gaan is niets om je voor te schamen'

Heeft u bescherming nodig?

Stel: je partner wordt dement. Of je verstandelijk beperkte kind wordt volwassen. Straks gaan zij nog onbezonnen uitgaven doen en komen ze in financiële problemen terecht. Hoe voorkom je dat? Misschien ben je zelf wel in de schulden beland en zie je geen uitweg meer. In al die gevallen kan de rechter een bewindvoerder aanwijzen. Rechtspraak.nl wijst de weg.

Er zijn allerlei situaties denkbaar waarin mensen niet goed voor zichzelf kunnen zorgen. Je kunt via de rechter hulp krijgen, maar vind maar eens uit hoe dat moet als je toch al zoveel aan je hoofd hebt. Waar moet je beginnen? Waar moet je allemaal aan denken? En welke vorm van hulp is voor jou het meest geschikt? Een bewindvoerder die het geld beheert of bijvoorbeeld een curator, die ook de persoonlijke zaken voor iemand regelt? Kies je iemand die dat beroepsmatig doet? Of is er misschien een vriend of familielid die die taak op zich wil nemen?

Op rechtspraak.nl wordt traditiegetrouw vooral de juridische gang van zaken uiteengezet: de procedure, de kosten, de noodzaak om al dan niet een advocaat in de arm te nemen. De pagina's over bewind zijn sinds kort helemaal anders. Daar wordt stap voor stap uitgelegd wat bewind is en wat je moet doen om alles goed te regelen, met een tijdlijn. Maar ook wat het betekent om bewindvoerder te zijn. Welke verplichtingen neem je op je, wat zijn je rechten? En dan is er nog de emotionele kant. Je kunt met de beste bedoelingen bewindvoerder worden voor je zus, maar misschien legt dat wel een te grote druk op jullie relatie. Zo komt alles wat belangrijk is bij het beslissen over bewind aan de orde, aangevuld met verhalen van mensen die eerder met dit bijltje hebben gehakt. •

Meer weten over bewind? Kijk op www.rechtspraak.nl/Onderwerpen/Bewind

CHANTAL verloor haar baan. Na een tijdje stond ze rood. Ze leende geld en kreeg aanmaningen. Ze schaamde zich en wist niet hoe ze hier nog uit moest komen. 'Ik hoopte maar steeds dat ik snel weer een baan zou vinden, maar had weinig energie om te solliciteren en kreeg daardoor last van spanningen.' Toen kwam er een brief van de deurwaarder. Huilend belde ze haar zus Mia. Die werd eerst boos – waarom had Chantal dit niet eerder verteld? –, bood toen haar hulp aan en is nu bewindvoerder. 'Ik vond het zo erg dat ik zelf niet goed voor mijn geldzaken kan zorgen. De afhankelijkheid leek me ook vervelend. Mijn zus zou bepalen hoeveel geld ik maandelijks zou krijgen voor boodschappen en kleding. Ze had me vroeger veel bemoederd, ik was zó blij eindelijk zelf alles te kunnen beslissen.' Om de relatie in evenwicht te houden, doet Chantal iets terug: ze past nu regelmatig op Mia's kinderen.

HASSAN heeft een verstandelijke beperking. Zijn ouders hoorden van hulp Petra dat hij op zijn achttiende verjaardag voor de wet volwassen zou worden en dan zelf over zijn geld zou mogen beslissen. 'Dat kan helemaal niet, hij heeft het brein van een zesjarige!', zegt vader Ahmet. Hij en zijn vrouw Emina groeiden op in Turkije. 'We weten vaak niet precies hoe dingen in Nederland werken.' Met hulp van Petra maakten ze een plan, dat de rechter drie weken voor Hassans verjaardag goedkeurde. Emina werd Hassans mentor, verantwoordelijk voor zijn verzorging, en Ahmet bewindvoerder. Omdat hij niet zeker wist of hij dat wel kon, bood dochter Jihan aan om tweede bewindvoerder te worden. 'Dat vind ik heel fijn, zij studeert economie. Het leek ons goed de zaken over een paar gezinsleden te verdelen.'

Wablief?

Verjaring

Af en toe berichten de media over een oude strafzaak waar plotseling schot in zit. Er zijn bijvoorbeeld wapens in een drooggevalen sloot gevonden, of een getuige duikt na jaren op en wijst de dader aan. Dat betekent niet automatisch dat die zaak alsnog voor de rechter komt. Er kan namelijk sprake zijn van verjaring. Op een gegeven moment gaat het dossier dicht, heeft de wetgever bepaald.

Ook in bestuurs- en civiel recht kunnen zaken verjaren. Zo speelde in september de civiele zaak van een vrouw uit Sri Lanka die in 1992 door Nederlandse ouders was geadopteerd. Het was een illegale adoptie met vervalste papieren, voerde zij aan. Daardoor kan zij haar biologische ouders niet vinden. Maar de rechter kon niets doen; de zaak is verjaard. 'Een bittere pil', erkende de rechter.

Mensen die er de dupe van zijn, kunnen verjaring als oneerlijk ervaren. Waarom bestaat het dan? Een belangrijke reden is rechtszekerheid. Er mag niet eeuwig

onduidelijkheid blijven bestaan over zaken. Anders kan je generaties later nog een beroep doen op de piano die jouw overgrootvader ooit heeft uitgeleend. Of was het een cadeau? Daar kom je nooit meer achter. Zo valt ook niet te achterhalen wat er in 1992 met een klein meisje in Sri Lanka is gebeurd.

Hetzelfde gaat op voor misdrijven. Kan een getuige met zekerheid vertellen wat hij pakweg tien jaar geleden heeft gezien? Daarnaast geldt ook voor verdachten – die heel goed onschuldig kunnen zijn – het argument van rechtszekerheid. Als het Openbaar Ministerie jarenlang geen actie onderneemt, vervalt het recht om iemand nog te vervolgen. Wanneer dat ingaat, hangt af van de ernst van de zaak. Overtredingen verjaren bijvoorbeeld na drie jaar, misdrijven waar acht jaar gevangenisstraf op staat na 20 jaar.

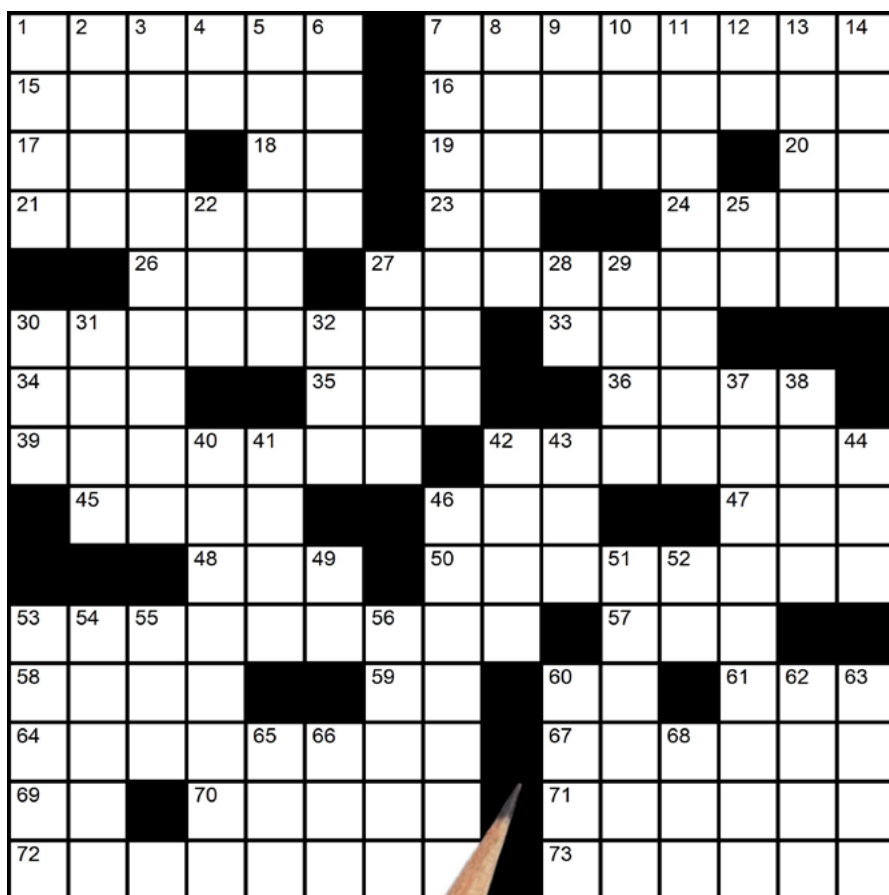
Toch verjaart niet alles. Voor moord, doodslag, verkrachting, mensensmokkel en ernstige zedendelicten met kinderen is verjaring in 2013 afgeschaft.

Kruiswoord

Horizontaal

1-Élysées **7** Drank in de rechtzaal **15** Knop op de cd-speler **16** Bryologie **17** Parasiet **18** Plek om te wachten **19** Koord **20** Uitgespeeld **21** Kan executoriaal of conservatoir zijn **23** Didley of Maerten **24** Zusje van Elsa **26** Engelse drank **27** Verplicht verrichten van onbetaalde arbeid als vergelding **30** Verzorgt samen met de rechter de zitting **33** Arbeidsvoorwaarden **34** Vast **35** Volgende **36** Pseudoniem van Heinz

Hermann Polzer **39** Laatste moment **42** Heeft een studie rechten afgerond **45** Europeaan **46** Mainstream media **47** Ronde **48** Staat op auto's in Kameroen **50** Eiser in verzetprocedure **53** Geschilbeslechting **57** Verwaand meisje **58** Engelse bui **59** Honduras **60** Rwanda **61** Griekse godin **64** Rede voor een rechtbank **67** Talent **69** Voetbaltoernooi **70** Op grote afstand **71** Vleeswaar **72** Verlies van adeldom **73** Gratis

Verticaal

1 Een van de vier hoogste bestuursrechters van Nederland **2** Complete **3** Legalisering van buitenlandse akten **4** Oproerpolitie **5** Korte handtekening **6** 20 eieren **7** Claus van **8** Schenker **9** Voortgezet speciaal onderwijs **10** Prima **11** Beheervoerders in een failliete boedel **12** Engels lidwoord **13** Stad in Turkije **14** Kunstbeurs **22** Durf **25** Nummer **27** Jong dier **28** and The Sunshine Band **29** Markies de **30** Werd CU met RPF **31** De R van 1 verticaal **32** *Got You Under My Skin* **37** Registratie van misdrijven **38** Wortel **40** Herhaling van strafbare feiten **41** Hij dronk bier bitterballen **42** Surinaamse vrucht **43** Boom **44** Etappe **46** Straks pas **49** 42 horizontaal in het kort **51** Gelogen **52** USSR **53** Nauwelijks **54** Viking-krijgshier **55** Angstaanjagend geluid **56** Boom **60** Maakt kaas fijn **62** Ojee, straks klaagt aan! **63** Beursterm **65** van meeneed **66** Honderste kroon **68** Lerarenopleiding

A man in a dark blue suit, light blue shirt, and grey face mask stands next to a dark blue car. He is holding the car door handle. In the background, there is a brick building with windows and doors, and two other people are visible. The ground is paved with cobblestones.

'Zonder wijkrechter hadden we het nooit zo opgelost'

De werkdag van **Jerzy Luiten**, wijkrechter in Den Haag.

‘Hier, voel zelf maar’, zegt de bewoner van een huurhuis in de Haagse Schilderswijk. ‘Deze kussens zijn veel zachter dan die, door waterschade!’ Wijkrechter Jerzy Luiten gaat op de aangewezen plek op de bank zitten. Hij steunt op zijn handen om de weerstand te testen. ‘Nou ja, ik voel niet echt verschil’, zegt hij. Hebben deze bewoners recht op schadevergoeding van woningcorporatie Haag Wonen vanwege een niet goed afgehandelde lekkage? Daar steggelen zij al sinds 2008 over. De advocaat van de familie heeft nu de wijkrechter erbij gehaald.

TEKST: PATRICK VAN DER MEE | FOTO'S: ARIE KIEVIT

9.00 UUR Luitens bureau in de rechtbank Den Haag ligt bezaaid met foto's van een laminaatvloer vol kieren, als bewijs voor de waterschade. Hij heeft niet veel voorbereidingstijd nodig; het gaat er bij deze laagdrempelige vorm van rechtspraak om dat hij beide partijen hoort en tot afspraken komt, niet dat hij een vonnis schrijft. Een wijkrechter behandelt kleine kwesties, van geluids-overlast tot een te ver gesnoeide heg, waar zelden een (dure) rechtszaak van komt. ‘Huurzaken als deze zien we soms wel in de rechtbank, als de huurder is gestopt met betalen. Het is veel beter om een oplossing te vinden als mensen nog on speaking terms zijn.’

10.00 UUR Samen met griffier Fleur Hillen stapt Luiten in een taxi naar de Schilderswijk. Zonder toga; het is geen zitting in de rechtbank. Een medewerker van de woningcorporatie staat al op de stoep te wachten, met de advocate van de familie. Binnen voeren twee broers het woord namens hun moeder, de hoofdbewoonster. De woning ziet er keurig uit, afgezien van duidelijke scha-

de hier en daar: kierend laminaat, losliggende plinten, afbladderend behang. Rechter Luiten neemt plaats op de bank en opent de zitting. ‘We zijn al twaalf jaar bezig met Haag Wonen om een oplossing te vinden voor alle schade die is ontstaan door een lekkage, maar keer op keer gaat het mis’, begint de oudste broer geëmotioneerd. Wat volgt is een opsomming van grieven over wanprestaties en niet nagekomen beloftes door de jaren heen. Rechter Luiten hoort het aan, vraagt door en laat de woningcorporatie uitleg geven.

10.45 UUR Na drie kwartier is alles wel gezegd. De rechter is inmiddels benieuwd hoe de woning erbij ligt: ‘Laat het maar even allemaal zien’. De emoties zijn iets bedaard. Luiten bespreekt bij alles wat hij ziet een mogelijke oplossing. ‘Dat laminaat hier in de keuken, als dat nu eens door een vakman opnieuw ingelegd wordt? En dan netjes de plinten eraan vastmaken, zouden jullie daar tevreden mee zijn?’ De broers knikken instemmend. De man van de woningcorporatie denkt en schrijft mee. Als iets

niet duidelijk is of een besluit genomen moet worden, raadplegen de broers hun moeder die in de kamer afwacht. De advocate kijkt tevreden toe: 'Zonder de wijkrechter denk ik niet dat we tot deze oplossingen waren gekomen.'

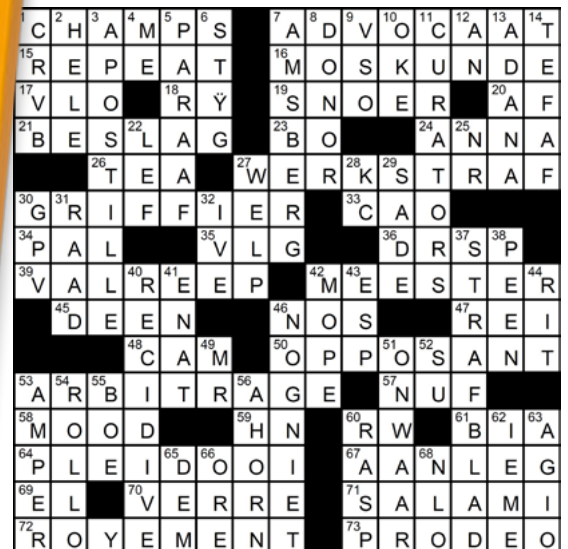
11.30 UUR Terug in de woonkamer is het tijd voor harde afspraken. 'Een nieuwe laminaatvloer, dat gaat hem niet worden, laat ik maar gelijk duidelijk zijn', begint Luiten over een oplossing die de broers aanvankelijk voorstelden. 'Maar als een vakman de boel er weer netjes in legt, lijkt me dat prima. Er komt nieuw

behang, aan te brengen door de woningcorporatie.' Als alles beklonken is, keert de wijkrechter met de griffier terug naar de rechtbank. Zij zal de afspraken uitwerken en aan de partijen mailen. 'Daar kijk ik nog even naar, ik herformuleer wat of verzet een komma en dan is de zaak klaar. Ik ga er vanuit dat hier alle afspraken nagekomen worden. Als ik dat niet vertrouw, kan ik bijvoorbeeld een dwangsom opleggen.'

12.00 UUR 'Deze zaak was aangebracht door een advocaat, maar mensen kunnen dat ook zelf doen, via een formulier op de site van de rechtbank', vertelt Luiten terwijl hij het dossier opbergt. Onderzoekers hebben onlangs de wijkrechttersaanpak positief geëvalueerd en geadviseerd dat naast Den Haag, Rotterdam en Overijssel ook andere rechtbanken daarmee beginnen. Luiten juicht dat toe. 'Neem die huurders van vandaag. Die zijn al sinds 2008 bezig. Nu werden ze eindelijk gehoord en kwam er een oplossing. Als wijkrechter kan je met serieus luisteren al een heel eind komen.' •

'Het gaat er bij deze laagdrempelige vorm van rechtspraak om dat hij beide partijen hoort en tot afspraken komt'

**Oplossing
kruiswoord**
pagina 22

‘Niemand kan tegen zijn wil worden afgehouden van de rechter die de wet hem toekent.’ Dat staat in onze Grondwet. Betekent dit dat je altijd naar de rechter kan stappen als iets je niet zint? Zelfs als het op het eerste gezicht om iets volstrekt onzinnigs gaat?

TEKST: RIEN AARTS

Mag je altijd naar de rechter stappen?

Een antwoord op deze vraag is het makkelijkst te geven per type rechtszaak. Er zijn drie smaken: het strafrecht, het bestuursrecht en het civiele recht.

Strafrecht

Bij een strafzaak klaagt het Openbaar Ministerie (OM) namens de overheid iemand aan die verdacht wordt van een strafbaar feit. Om te bepalen of hij zich voor de rechter moet verantwoorden, kijkt het OM naar verschillende dingen. Bijvoorbeeld of er voldoende bewijs is.

Als het OM beslist om de zaak niet voor de rechter te brengen, kunnen betrokkenen (zoals het slachtoffer of nabestaanden) proberen om via de rechter toch vervolging af te dwingen. Dit gebeurde bijvoorbeeld toen de eigenaar van een geitenboerderij zou hebben verzwegen dat zijn dieren mogelijk waren besmet met Q-koorts. Een scholier die met zijn klas de boerderij bezocht, werd ziek en overleed. Het OM besloot de geitenhouder niet te vervolgen. De moeder van de jongen startte daarop een zogenoemde artikel 12-procedure bij het gerechtshof. Het hof gaf haar

gelijk: de geitenhouder moest toch worden vervolgd. Deze rechtszaak loopt nog.

Bestuursrecht

Bestuursrecht gaat over besluiten van de overheid. Van afgewezen huursubsidies en beslissingen over een persoonsgebonden budget tot een besluit over een bouwvergunning. Wie het niet eens is met zo'n besluit, kan naar de bestuursrechter.

Neem de vader die huurtoeslag moest terugbetalen. Volgens de Belastingdienst had hij samen met zijn thuiswonende zoon een te hoog inkomen om recht te hebben op die toeslag. Maar of de zoon echt thuis woonde, viel volgens de bestuursrechter erg te betwijfelen. Hij stond wel ingeschreven op het adres van zijn vader, maar er was ook andere informatie. De zoon bleek namelijk stelselmatig te zijn geobserveerd door de politie en zijn telefoon was afgetapt. Alles wees erop dat hij niet bij zijn ouders woonde. Bij een huiszoeking werd geen bed voor hem aangetroffen. De Belastingdienst mocht daarom de huurtoeslag van de vader niet terugvorderen vanwege het inkomen van de zoon.

Is alles wat de overheid doet aan te vechten bij de bestuursrechter? Nee. Alleen formele besluiten van een bestuursorgaan, zoals de Belastingdienst of een gemeente, waartegen je eerst bezwaar kunt maken en daarna in beroep kunt gaan. Bovendien kunnen alleen rechtstreeks belanghebbenden een zaak aanspannen, zoals in dit geval de vader. Hoe moet dat dan als je problemen hebt met bijvoorbeeld maatregelen van de overheid om het coronavirus te bestrijden? Die gelden voor iedereen en zijn gebaseerd op een noodverordening. Daarvoor kan je niet bij de bestuursrechter aankloppen. Maar waar dan wel? Het antwoord vind je bij... het civiele recht

Civiel recht

Civiel recht is het toneel van rechtszaken tussen personen en/of organisaties. Je treft er van alles. Zaken over ontslag, bijvoorbeeld van een vakkenvuller die werd ontslagen omdat hij een plastic tasje vergat af te rekenen. Onterecht, oordeelde de rechter. Maar ook zaken over bewindvoering voor iemand die niet goed voor zijn financiën kan zorgen, conflicten tussen winkels en klanten,

Hoe zit dat?

echtscheidingen of faillissementen – allemaal civiel recht.

Maar dat is nog niet alles. De civiele rechter wordt ook de 'restrechter' genoemd. Hij krijgt ook de restjes op zijn bord: zaken waarvan niet duidelijk is bij welk rechtsgebied ze passen. Neem zo'n zaak over coronamaatregelen. Er is niets

strafbaars aan de hand, dus strafrecht valt af.

Maar omdat er geen overheidsbesluit van een bestuursorgaan is,

is het ook geen bestuursrecht-kwestie. Wat blijft er over? Precies: de restrechter!

Kan je bij hem wél altijd terecht? Ook als de kleur van de voordeur van je buurman je niet bevalt? Of als je de appels van Albert Heijn vindt stinken? Het zijn misschien vreemde voorbeelden, maar zelfs daarop is het antwoord: ja. Je kunt het zo gek niet bedenken of de civiele rechter kijkt ernaar. Of hij een uitspraak doet over die voordeur of die appels, is een tweede.

'Als je nergens terecht kunt, is er altijd nog de restrechter'

Voordat de rechter kijkt waar de zaak echt om draait, heeft hij namelijk een aantal voorvragen. Is er voldaan aan de regels om een rechtszaak te starten? Omschrijf je bijvoorbeeld duidelijk wat je wilt? Heb je de juiste onderbouwing gegeven en zitten de stukken in het dossier? Heb je voldoende belang bij een uitspraak? Is het griffierecht betaald? Zit je zaak juridisch goed in elkaar? Als de rechter die voorvragen kan afvinken, kan hij beslissen over de vraag die aan hem is voorgelegd. Zo niet, dan zal hij de zaak niet inhoudelijk behandelen. •

'Praat mar Frysk'

BERT DÖLLE BEHANDELT RECHTSZAKEN OOK IN HET FRIES

Hakkeland staat een verdachte in Leeuwarden voor de rechter. Hij komt niet goed uit zijn woorden. U kunt Fries praten, zegt strafrechter Bert Dölle in zo'n geval: 'Praat mar Frysk'. Soms veranderen zulke verdachten op slag in een spraakwerval, vertelt hij. 'In het Fries is het een thuiswedstrijd voor ze.'

Dölle is tweetalig; als geboren en getogen Fries kan hij rechtszaken zowel in het Nederlands als in het Fries behandelen. Of het nu gaat om een strafzaak, een huurconflict of ruzie over een schutting, volgens Dölle is het van groot belang dat betrokkenen hun moedertaal kunnen spreken. 'Daarin druk je nu eenmaal beter uit waar je mee zit en wat je hebt gedaan, het staat dicht bij het gevoel. Een terechtzitting is vaak doordenkt van emotie. Neem een echtscheiding. Thuis is altijd Fries gesproken, en dan zou bij de rechter alles in het Nederlands moeten? Dat is heel onnatuurlijk.'

Lang was het Fries taboe in de rechtszaal, hoewel het naast het Nederlands een officiële taal is. Onvrede daarover leidde in 1951 tot rellen in

Leeuwarden. Daarna werd Fries praten mondigesmaat toegestaan. Onder invloed van Europa is het in 2014 wettelijk geregeld. Europese inspecteurs controleren jaarlijks of bij de rechtszalen bordjes hangen met de tekst 'U heeft het recht om Fries te spreken'. Dit moet ook boven dagvaardingen en oproepingen staan.

Iedereen die op de rechtbank in Leeuwarden komt werken krijgt een cursus Fries, om de taal ten minste te kunnen verstaan. Toch wordt de spoeling van Fries sprekende rechters steeds dunner sinds de rechtbanken in Leeuwarden, Assen en Groningen zijn samengevoegd tot de rechtbank Noord-Nederland, vertelt Dölle.

Zelf biedt hij verdachten, getuigen en slachtoffers met een Friese tongval vaak aan om over te stappen op hun 'memmetaal'. Ze zullen daar niet snel om vragen. 'Friezen zijn vaak bescheiden en kijken wat meer tegen een rechter op dan Randstedelingen, denk ik. Fries spreek je thuis en niet in de rechtszaal, is het idee.' Dölle geeft dan geregeld een Nederlandse samenvatting, om zeker te weten dat ook een niet-Friese officier van justitie alles goed kan volgen.

*Meer Weten? Zie 'Bijzondere Rechters'
Op Rechtspraak.nl*

